

TEREK RUITER BIJ SPAARNWOUDE IN MEI 1986.

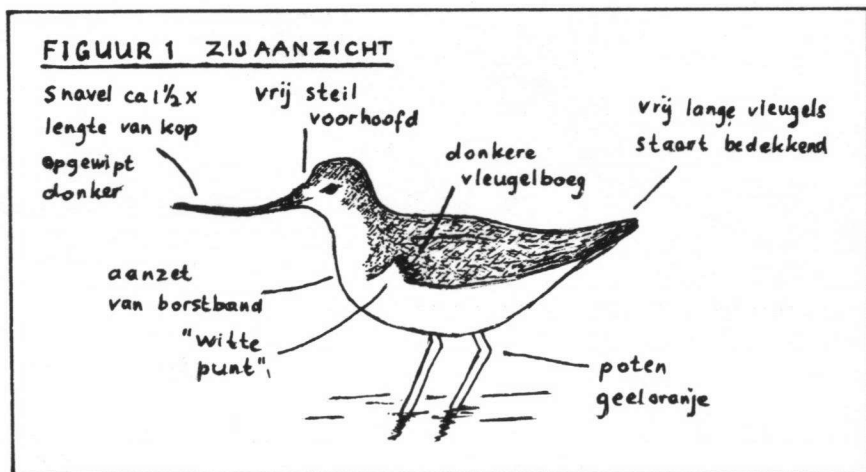
Op zaterdag 3 mei 1986 waren Frank Dorel, André Sterk, Steve Geelhoed en Tibor Gras bezig met een regionale "big-day" op de fiets. Tijdens een big-day is het de bedoeling om in één dag (=24 uur) zoveel mogelijk vogelsoorten te zien. Bij een "big-day" die gehouden wordt in Zuid-Kennemerland staat uiteraard ook het plasje bij Spaarnwoude aan de Kerkweg op het programma. Toen genoemde personen om 13.55 uur bij dit plasje arriveerden, werd vrij snel tussen de aanwezige Tureluurs een afwijkende ruitersoort waargenomen. Gedurende enige tijd kon de vogel bekeken worden en een globale beschrijving worden gemaakt. Opvallend waren de opgewipte snavel, de geeloranje poten, de donkere vleugelboeg en de grootte (tussen Oeverloper en Tureluur in). Vrij snel kon de soort gedetermineerd worden als Terek Ruiter, *xenus cinereus*. Om 12.30 uur bleek de vogel reeds waargenomen te zijn door Marianne Zijlerveld en Martin Hin. Door de groep "big-dayers" werden enige vogelaars in de omgeving gewaarschuwd. Van 15.45 uur tot 17.00 uur kon de vogel op een afstand van zo'n 40-60 meter worden waargenomen door Erik Maassen, Hans van der Meulen, Jan Mulder en Evert van Huijssteeden. Hoewel Hans Groot om 17.30 uur de Terek Ruiter nog heeft gezien, kon de vogel om ongeveer 18.00 uur door anderen niet meer worden teruggevonden.

De onderstaande beschrijving is gebaseerd op aantekeningen van F.D. en E.v.H.

Beschrijving.

Grootte & Bouw. Wat kleiner dan aanwezige Tureluurs, ongeveer driekwart van de grootte van deze soort, maar groter dan de eveneens aanwezige Oeverloper. Gedrag en bouw doen denken aan Oeverloper. Tamelijk gedrongen gebouwd met opvallende, opgewipte snavel en korte stevige poten.

Het leek soms alsof de vogel gebukt stond met het achterwerk omhoog. Hij had tamelijk lange vleugels welke de staart geheel bedekten.

Kop & Hals. Kruijn, achterhoofd en achterhals, alsmede een deel van de oorstreek bruingrijs, iets lichter dan mantel en vleugel. Vrij steil voorhoofd. Geen wenkbrauwstreep of oogstreep kunnen onderscheiden. Kin en keel wit c.g. vuilwit.

Bovendelen. Bruingrijs (meer grijs dan bruin) op mantel en schouders. Deze waren grijzer dan mantel en schouders van Oeverloper en Tureluur.

Onderdelen. Buik, flank en anaalstreek wit, afgezien van een aanzet van een borstband op de zijborst, welke op de middenborst echter onduidelijk werd en dus geen doorlopende borstband vormde. Band op zijborst bruingrijs en aan de onderzijde vrij scherp begrensd. De aanzet van de borstband en de vleugelboeg gaven de vorm van een witte omhoog staande punt (zie figuur 1).

Vleugel. Vleugels tamelijk lang, bedekten in zit de staart. In zit donkere vleugelboeg, ongeveer zoals bij Drieteenstrandloper in winterkleed. Deze boeg was op de rechtervleugel duidelijker dan op de linkervleugel. In vlucht was een lichte vleugelachterrand te zien, lopend over de armpennen en voor een deel over de handpennen. Deze lichte achterrand op de bovenvleugel was smaller dan die bij de Tureluur. Zowel in vlucht als in zit was de vleugelkleur gelijk aan mantel en schouders. Er was geen donkere rand over de schouder aanwezig.

FIGUUR 2 VOORAANZICHT

aanzet van borstband,
op middenborst echter
niet doorlopend.

Staart. Lichtgrijze stuit en staart (F.Dorel) of 'lichte' stuit en staart (E.Maassen).

Naakte delen. Poten vrij kort en stevig. Pootkleur geeloranje. Oog donker. Snavel duidelijk opgewipt (iets sterker nog dan bij Rosse Grutto) en tamelijk lang, ruim één keer de lengte van de kop. Snavel donker.

Geluid. Geen geluid gehoord.

Gedrag. Voortdurend druk fouragerend langs slikkige oever. Vrij snel bewegend. Niet geassocieerd met andere vogels. Deed in gedrag denken aan Oeverloper, doch het 'staartwippen' werd slechts één keer gezien.

Determinatie.

De combinatie van donkere opgewipte snavel en geeloranje poten sluit al direct vrijwel enige andere steltloper uit. De enige vogels met een eveneens enigszins opgewipte snavel, Rosse Grutto en Groenpootruiter, zijn beide groter dan Tureluur. Bovendien was de opgewipte snavel bij de waargenomen vogel opvallender dan bij Rosse Grutto en Groenpootruiter.

Soorten van ongeveer hetzelfde formaat als de waargenomen vogel en met geelachtige poten zijn de Bosruiter en de Kleine Geelpootruiter. Deze soorten missen evenwel de opgewipte snavel en hebben beide ook geen lichte vleugelachterrand. De Poelruiter, ook een vogel van hetzelfde formaat, heeft een dunne, rechte snavel en geen geeloranje poten.

Gezien het tamelijk grijze uiterlijk en het ontbreken van donkere schouderveren wordt verondersteld dat het een vogel betrof die zich nog in winterkleed bevond. De waarneming is toegezonden aan het CDNA (de commissie die zeldzame waarnemingen beoordeelt).

Voorkomen in Europa.

De Terek Ruiter broedt voornamelijk op hoge breedte in Siberië. Een aaneengesloten broedgebied strekt zich uit over de U.S.S.R. tot aan Leningrad. Daarbuiten zijn er nog drie kleine broedgebieden; één aan de kust van Fins Lapland, één in Oost-Finland en één ten zuiden van Kiev (ondersoort *nucliensus*, de bestaalde Terek Ruiter).

De twee eerstgenoemde geïsoleerde populaties zijn zeer klein. Zo varieert de populatie aan de Finse kust van enkele paartjes tot maximaal ca. 30 paar (1980). De populatie ten zuiden van Kiev is wat groter.

Het grootste deel van de populatie uit Siberië overwintert aan de kusten van India en Maleisië. De exemplaren die meer westelijk broeden overwinteren langs de kusten van Afrika tot aan de Kaapprovincie toe. Ze zijn bijvoorbeeld fouragerend waargenomen op drooggevalen koraalriffen in Somalië en op zandstranden in Zambia.

Sinds de uitbreiding van het broedgebied van de Terek Ruiter naar het westen wordt de soort in West-Europa vaker waargenomen. Hoewel er weinig exemplaren geringd zijn (en er dus weinig van de trek bekend is), zijn er in West-Europa toch twee terugmeldingen van in Finland geringde vogels. Aangenomen wordt dat de kleine Finse populatie tegenwoordig ieder najaar over de Oostzee, West/Centraal Europa en de Middellandse zee naar het zuiden vliegt.

In het Midden-Oosten wordt de Terek Ruiter veel meer gezien; zo overwinteren minstens honderd exemplaren jaarlijks in het deltagebied op de grens van Irak en Iran. De meeste vogels overwinteren echter zuidelijker in Oost-Afrika, waar zij in oktober tot begin november aankomen, nadat zij rond half juli de broedgebieden verlaten hebben. De terugtrek begint in Afrika eind april en de aankomst in Finland ligt tussen 10 en 15 mei.

"Onze" vogel zou dus heel goed een Finse broedvogel kunnen zijn. In Groot-Brittannië is er begin mei een duidelijke piek in het aantal waarnemingen.

Overigens werden in Nederland in 1985 drie Terek Ruiters gezien (Texel, Huizen en Oostvaardersplassen) nadat tot dan toe in dit decennium nog geen exemplaren waren waargenomen (Dutch Birding 7:113 en 151).

Literatuur.

Cramp, S& K.E.L. Simmons. 1983. The Birds of the Western Palearctic 3. Oxford, London & New York.

Recente meldingen. Dutch Birding 7:113.

Recente meldingen. Dutch Birding 7:151.